

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК :

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ :

АРКАДИЈЕ ВАРЂАНИН.

ИЗЛАЗИ :

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 2 круне ; за Србију 2¹/₂ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

Цар и Краљ Франц-Јосиф I.

Наш премилостиви Краљ Франц Јосиф I. навршио је 20. новембра (2. децембра) о. г. 50. годину своје прејасне владавине.

То је врло редак догађај у историји народа и држава и за то се ми, сретни поданици ове славне Аустро-Угарске монархије, можемо радовати, што је промисао божији дозволио, да судбом наше државе влада тако дуго наш предобри, премилостиви и најмирољубивији владалац Цар и Краљ Франц-Јосиф I.

Заиста се ми можемо радовати тој премудрости и доброј вољи божијој, јер су нас изредне врлине нашег љубљеног владоца сачувале за ових 50 година од многе беде и од велика зла.

С тога приступамо и ми престолу преблаготворца, да се усрдно и из дубине душе помолимо преблаготворцу оцу свију нас, да још дуго поживи крепка и здрава нашег опште љубљеног

ЦАРА И КРАЉА ФРАНЦА-ЈОСИФА I.

КОНФЕРЕНЦИЈА.

Нисмо ни слутили, да ћемо после нашег чланка у последњем броју овог листа, где смо говорили о савезу Добротворних Задруга Српкиња, наићи тако брзо на леп одзив.

Одмах после оног чланка састао се одбор Добротворне Задруге Српкиња Загрепкиња и решио, да позове све овострание Задруге Српкиња овамо у Нови Сад у конференцију ради договора о савезу.

На тај позив искупило се у Нов. Саду 20. новембра (2. децембра) о. г. у дворани „Матице Српске“ 17 женских и 8 мушких заступника, појединих задруга, на договор ради оснивања савеза свију овоостраних добротворних задруга Српкиња.

На том састанку било је заступљено изасланицима 14 задруга а брзојавом и писмено 3 задруге, које су напред изјавиле, да пристају на закључак конференције Задруге су биле заступљене овима: *Загреб*: потпредседником: гђом Катицом Јовановићевом и тајником: г. Митом Грујићем; — *Нови Сад*: председником: Јулком Радовановићком, потпредседником: Катицом пл. Новићком, одборкињом: Маријом Плавшићком и тајником: Арк. Варађанином; — *Меленци*: председником: Анком Петровићком и прегледачицом: Сенком Јанковићком; — *Сендомаш*: благајкињом: Катицом Каћанском и тајником: Миливојем Сивачким, ђаконом; — *Карловци*: председником: Милевом Гојковићком, потпредседником: Ангелином Станковићком и тајником: Иваном Маширевићем, катихетом гимназијским; — *Суботица*: гђа мајорица Станковићка; — *Земун*: потпредседница: Соф. Недељковићка и одборнице: Јованка Милутиновићка и Даница Павловићка; — *Мишровица*: председница: Зорка Ивковићка и благајкиња: Зорка Борота; — *Сомбор*: одборкиња: Лујза Бркићка и прегледачица: Милева Гавриловићка; — *Сш. Бечеј*: тајник: Стеван Жекић, управитељ школски; — *Вел. Бечкерек*: тајник: Сава Кле, чиновник жупанијски; — *Вел. Кикинда*: тајник: Миша Косић, управитељ школски; — *Тур. Бечеј*: Тихомир Остојић, професор гимназијски; — *Вршачка* и *Винковачка* задруга брзојавно изјавиле пристајање; —

Панчевачка: писмено; а *Нову Градишку* задругу заступала је загребачка задруга.

Конференцију је отворила лепим говором потпредседница загребачке задруге, изјавив своју радост и захвалу, што се задруге наше тако лепо одазвале на позив загребачке задруге. И да би се могло одмах приступити предмету, рад којег смо се искупили, предлаже, да се конференција конституише и узима слободу да одмах и предложи за председницу: гђу *Јулку Радовановићку*, а за перовођу: г. *Т. Остојића*, који се приме и поздраве са живели.

Председница *Јулка Радовановићка* изјављује, да се данашњим даном слави од свих народа наше простране монархије 50-годишње прославље, како влада на славном престолу Хабсбурговаца наш љубљени *Краљ Франц-Јосиф I.*, те предлаже, да се и овај скуп Српкиња придружи општем том слављу и да устајањем и поздравом: живео, ода почаст данашњој великој прослави. Конференција је стојећи саслушала предлог председнице и по свршетку њених речи у трипуста узвикнула, живео!

По том се прешло на питање о склапању савеза овоостраних Добротворних Задруга Српкиња Загрепкиња.

Тим поводом разложио је у подужем свом лепом говору тајник загребачке добротворне задруге, г. *Миша Грујић*, побуде, које су покренуле мисао о савезу наших добротв. задруга код њих, и наводи отпочете покушаје, в.-бечкеречке задруге за оснивање тикачке радионице, карловкиње, које су покренуле мисао о заједничком потпомагању св.-савског фонда, па као пример наводи и потребу оснивања интерната женског у Загребу, које је њихова задруга покренула. Како су то све велика дела, што превазилазе снагу појединих задруга, сматра он, да би потребно било основати за овака и слична подузећа савез задруга, које би то могле лакше изводити у заједници. У свези с тим изјављује, да је он спремио и са својом задругом донео нацрт правила за тај савез, које би радо прочитао, ако се претходно и у начелу усвоји и прими савез од ове конференције.

Тихомир Остојић, мисли, да би ваљало

пре свега да се испостави: има ли потребе и подлоге за савез и може ли се исти у данашњим приликама и средствима, с којим располажу задруге, извести, те моли изасланике појединих задруга, да се о том изразе и да изјаве, шта се у њиховим круговима о том мисли и суди.

Иван Маширевић, сматра, да је савез потребан и да наше задруге могу својим данашњим средствима вршити и своје локалне потребе, а ипак по нешто жртвовати и за више опште интересе.

Арк. Варађанин, наводи, да су покрети, који су учестали међу задругама нашим у једном и другом правцу општих просветних и хуманих потреба, изазвали потребу савеза и наводи поред оног, што је г. М. Грујић споменуо, да се осећа потреба и за један интернат уз женску учитељску школу у Сомбору, о чему је у нашим јавним листовима већ говорено. Осим тога наводи као нову мисао, и то што је покренуо Чика-Стева Поповић са оснивањем просветне жен. задруге за подизање вишег српског васпиталишта у Будимпешти. Све то и друге прилике и околности показују, да је потреба да се женске задруге удруже, како би лакше могле радити и делати за опште народне интересе на хуманом и просветном пољу. Спомниће, како су прилике, у којима наш народ овде живи, врло тешке. Страна култура загрожава нам не само матерњем језику, него и прадедовској вери. Мушка страна је већ клонула у борби за ове светиње народне, потреба је, да се и женске прихвате посла и да помогну браћи својој у тој борби.

Миша Косић, истиче, да је ово питање врло важно и значајно и да га не треба олако и на пречац решити. Спомниће, да су задруге наше и до сад стајале у некој моралној вези; али ово, што се сад хоће, ипак је нова ствар; и ма да се он у начелу слаже са идејом зеједнице, не види још довољно разлога, да се та заједница законом веже; кад чује предлоге, како се то мисли остварити и цели зарад које се савез склапа, пристаће можда и на формалан савез.

Како у начелу није било никога, ко би био против савеза, решено је, да се

од стране конференције изрече, да се предлог добротворне задруге Српкиња Загрепкиња, да се оснује савез добротворних и просветних задруга Српкиња у Аустро-Угарској у начелу прима.

После овога је настало питање, како и на који начин да се ово изведе.

Расправа се водила поглавито око два предлога: предлога загребачке задруге, или њеног тајника г. Мите Грујића и предлога Арк. Варађанина, тајника новосадске добротворне задруге Српкиња.

Оба предлога су ишла са тог гледишта, да буде један савез са једним управним седиштем.

Предлог загребачке задруге иде за тим, да се савез формално изведе, т. ј., да има своја правила, која ће везивати задруге законитим везама. Савез би имао своју скупштину, своју средишњу управу и своје часнике и чиновнике. Задруге би биле обвезни чланови савеза, наравно, које пристану на то; а осим њих, могли би бити чланови савеза и поједине личности, али само саветујућим гласом. Савез би имао своју благајницу, у коју би улагала свака задруга по саразмеру својих прихода и којим би се опште народне потребе испомогале.

Предлог пак Арк. Варађанина не тражи формалне обвезе или штатуте за савез, него иште, да се савез склопи одлукама, које би везивале задруге само моралним обвезама. И по овом предлогу имала би конференција свију задруга савезних да изабере представништво савеза од 12 лица, које би претресало и доносило тек предлоге од општег значаја и онда слало појединим задругама на мњење или решавање. По предлогу А. Варађанина, не би средишна управа или представништво руковало никојим новцем.

Око ова два предлога водио се жив разговор више од једног сата и у начелу није био нико противан ни једном ни другом предлогу, шта више г. г. Ив. Маширевић, М. Сивачки и др. предлагали су, да се одмах усвоји предлог А. Варађанина и да се по њему поступи, а нацрт загребачке задруге, да се упути задругама на мњење ради формалног савеза, јер идеал

савеза који лебди задругама, чини се, да тачније истиче и остварује загребачки предлог; али он има својих великих тешкоћа, што се према досадањем искуству и према данашњим полит. приликама неће моћи остварити, јер је тешко претпоставити, да ће државне власти одобрити штатут, који обухвата задруге и лица из Уже Угарске, из краљевине Хрватске и Славоније, па чак и из Далмације, а по првом предлогу би се могло то постићи без штатута.

Поводом тим је предложила гђа Милева Гавриловићка, да се савез подели на две управе и два средишта: један за ужу Угарску, други за Хрватску и Славонију. Али тим би биле и опет поцепане задруге, те се од већине није прихватио тај предлог.

По што је у том разговору време било већ далеко одмакло, а није могло да се изведе на чисто, шта ће се и како ће се удесити савез: то се решила конференција, да у том погледу не донесе још никакву одлуку, него да се умоли покретачица овог питања, — загребачка задруга Српкиња, да штампа оба ова предлога, свој и Варађанинов и да их разашље свим задругама с молбом, да их проуче и у својим јануарским пролетњим скупштинама донесу о њима своје решење, па да то поднесу до Ускрса идуће године истој задрузи, а ова ће по том сазвати око Ускрса нову оваку конференцију у Срем. Карловцима, која ће саслушати мњења свију задруга и онда коначно решити, који предлог прима. Међутим ће се моћи разабрати на меродавним местима, хоће ли се моћи остварити штатутарно утврђење савеза за све оностране задруге.

То је, од прилике, био ток и рад ове значајне конференције, која ће за цело донети народу нашем жељена плода, јер жене нису као људи, да плану па да се угасе, оне су много издржљивије и постојаније у својим подузећима и оне ће, ако Бог да, било у овом или у оном правцу извести удружење своје, па и своју задружну ствар унапредити.

Кад се конференција свршила, устала

је по ново потпредседница загребачке задруге, гђа К. Јовановићка, те се у име свију присутних задруга захвалила Новосаткињама као домаћицама, на готовости и лепом дочеку; а А. Варађанин је предложио, да се записник ове конференције оверови од изасланица Новосаткиња и оних страних изасланица, које се буду ту нашле сутра после подне, што се и усвојило.

За тим се захвали гђа Јулка Радовићка, као председница конференције свима изасланицама и изасланицима задруга, што су дошли и учествовали с тако добром вољом и живим саучешћем, а нарочито се захваљује загребачкој задрузи и њеним изасланицима, што су око ове лене и племените ствари толико труда и пожртвовања принели.

Најзад се прочитали брзојавни поздравни, који су дошли од вршачке, суботичке, новоградшке и винковачке задруге, који се отпоздравили са: живеље!

При расстанку, позвала је председница конференције, као домаћица, све суделаче конференционалне на заједничку вечеру у „Гранд-Хотел“, где су гости у лепом разговору провели до 11 сати у вече и онда се опростили и разишли са жељом, да се о Ускресу идуће године виде у Карловцима здрави и да ону мисао, коју су данас засновали виде и остварену.

О вечери је пало и лепих наздравница: председници конференције, гостима, а нарочито загребачкој задрузи и њеним представницима, као покретачицама, ове мисли, кикиндској задрузи и њеном тајнику као најстаријој нашој задрузи; присутним тајницима, као духовним покретачима и родољубивим прегаоцима око свега, што задруге наше води напретку и бољитку.

И ако се овом приликом није дошло до жељена успеха, ипак је добит за општу ствар у томе, што се Српкиње наше масом покренуле на заједнички рад за опште добро, а ми смо уверени, да ће ствар на брзо добити свога решења, јер је у добрим и вредним рукама запала.

С Е С Т Р И.

I.

Шест година сутра биће
Како смо те гробу дали
Шест година болу, тузи
Како нам се на груд свали!...

Мати наша остарела
Од терета и од бола,
Ја ју тешим, она вели
Да са болом живет мора...

Сутра ћемо гробу твоме,
Станка твоја венац спрема
„Ово ћемо мами мојој
„Тамо она цвећа нема“.....

II.

Твоја Станка већ велика
Гробу твоме сама хита
Па нам прича да је била,
Шта сад радиш да те пита.

Ти јој неси ништа рекла
Како ти је преко гроба?

4. нов. 1898.

То јој тешко, па нам прича,
Како ј' мори сад тегоба....

Дете твоје, нада наша,
— Што је већа, већи боли —
Спомиње те куд год ходи
И Богу се за те моли!

III.

Синоћ мати по вечери
Запитала твоју Станку:
„Шта би хтела да ти Бога
„С неба пошље на уранку?“

Дете стало, па се мисли
Шта ће рећи? Жељу коју?...
„Највећма би ја волела
„Да ми пошље маму моју!“.....

Очи стале пуна суза
Бол нам стего груди јако,...
Ја сам ћуто, — немо ћуто,
Мати, отац, — горко плако!...

Јов. З. Медурић.

ЗБОР СРПКИЊА У БУДИМПЕШТИ.

На Ваведеније, а у свечаној сали Текелијина завода, беше збор Српкиња. Ретки и свечани збор, на који је зар Текелија давно чекао! Састао се цвет српског женскиња, све што српски дише, узвишено мисли и племенито осећа, — на броју околу педесет. — А и како се не би сакупиле око тако племените мисли, као што је та, коју себи узеше за предмет својег топлог старања.

Ја немам речи других, да њима обележим догађај тог дана и значај тог збора за даља поколења, него оне речи, које је Чика Стева на збору изговорио. Више него сат текла је реч Чика-Стевина, као привременог перовође са оним жаром и одушевљењем, које је и самог говорника до суза узнело, а и слушаоце до суза гануло. Пошто је истакао, како се већ давно осећа у нашем народу потреба да се оснује *васпиталиште за српске девојке*, споменуо разговоре, договоре и покушаје у томе правцу, — јасно нам је предочио моменат, који је побудио племените Српкиње Госпође у Будимпешти, да се баш сада у ово време, лате посла

око остварења те народне потребе, а са основаном надом да ће тај моменат, и сам по себи, много допринети, да се тешка задаћа успешно и реши. Који је то моменат? Приликом прославе педесетогодишњице царствовања нашег узвишеног Владара, рекао је Ваш цењени лист непобитну истину: да је српски народ увек и сада непоколебиво стајао уз Пресветли Хабсбуршки владалачки дом. Куда ћете веће потврде ваших речи, него и у прегнућу Српкиња у Будимпешти да вековечним делом засведоче ту верност и љубав к узвишеном владалачком дому.

После онако трагичног свршетка никад незаборављене, најзоритије међу женскињама, и тако несрећне матере, блаженепочивше царице и краљице Јелисавете, решише Српкиње Госпође у Будимпешти, да у Њен спомен подигну српско девојачко васпиталиште. Одмах и приступише претходном раду. Наравно, требало је извесног времена, да се све припреми. А у дане, када се српски народ у овој држави моли за здравље и дуг још живот љубљеног нашег Узвишеног Владара, излазе дичне Српкиње пред сакупљен збор

са утврђеним планом, како да овековече спомен блаженопокојне царице и краљице Јелисавете.

На овом збору присутне Српкиње одушевљено и једногласно прихватише мисао о оснивању девојачког васпиталишта, закључише, да оснују женску задругу, која ће имати да подигне и да се стара о васпиталишту и примише нацрт правила за женску задругу.

Ја вам овде прилажем главне тачке тог нацрта. Из њих ћете најјасније видети и тежње и рад Српкиња Госпођа у Будимпешти.

I. део.

1. (*Име.*) Име је задрузи: „Српска православна женска задруга св. Мајка Ангелина“. —

2. (*Циљ.*) Циљ је задрузи: да из непоколебиве верности према прејасном владалачком дому, из љубави и оданости према милој домовини, а ради вечне успомене на блаженопокојну незаборављену краљицу нашу Јелисавету и њезине узорне женске врлине — оснује, подигне и издржава у Будимпешти српско православно девојачко васпиталиште за више опште изражање у свом васпиталишту и за више стручно изражање српских православних девојака и ван васпиталишта у престолничким средњим и вишим стручним школама. Девојачко васпиталиште задругино образује своје питомице у духу учења св. православне цркве, а према благим обичајима српске породице: темељном наставом у српском, мађарском, немачком, француском, по потреби и енглеском језику, продуженом наставом у наукама, вежбањем у свирци и у другим за живот потребним лепим и корисним вештинама и знањима, а у правцу томе, да питомице васпиталишта присвоје себи све врлине честитих, скромних и образованих жена и вредних домаћица, те да могу у животу своје бити задовољне и сретне, а по потреби, да могу од своје поштене зараде и самостално живети.

3. Питомице девојачког васпиталишта плаћају за своје издржавање, васпитање и наставу у васпиталишту годишњу пристојбу у оном износу, у којем то одреди управни одбор задругин. Задруга може да прима у своје девојачко васпиталиште и ванредно даровите и вредне сиромашне питомице, да их она изражава било о свом трошку било о трошку закладе, које су у то име остављене и задрузи на руковање предате.

Питомице девојачког васпиталишта, које станују у задругином девојачком васпиталишту

а уче се у престолничким средњим и вишим а стручним школама плаћају управи васпиталишта пристојбу за своје издржавање, за надзор и васпитање, а ван тога плаћају управи стручне школе, коју уче, уписину, школарину према прописима исте школе.

§ 4. *Седиште.* Седиште је задрузи главна варош и престоница Будимпешта.

§ 5. *Пословни језик и печат.* Пословни језик задругин је српски са ћирилицом, а печат је: лик св. Мајке Ангелине са натписом: „Српска православна женска задруга св. Мајке Ангелине“. —

§ 6. *Имање.* Имање задругино састоји се из чланарине оснивајућих и редовних чланова, из прилога приложника, из дарова добротвора, из заклада закладника, из покретнина и непокретнина, набављених из прихода и главнице; из сталних и привремених потпора српских добротворних женских задруга, из потпора срп. правосл. цркв. општина, из потпора епархијских и митрополитских народно-цркв. фондова; а осим тога из чистих прихода концерата, беседа, представа, свечаности и лутрија приређених у новчану корист задруге и т. д.

II. део.

§ 7. *Чланови.* Чланови задругини су двојаки: оснивајући и редовни. Оснивајући члан је свака она бесприкорна православна Српкиња, становница земаља круне св. Стевана, која уплати у задругину благајну улог од 50 круна у готовом новцу — једном за увек.

Редовни члан је свака она бесприкорна православна Српкиња, становница земаља круне св. Стевана, која уплаћује годишње у задругину благајну чланарину од 10 круна и обвеже се, да ће је плаћати уредно шест година дана.

§ 8. *Приложници и добротвори.* Ко год приложи на задругину циљ прилог од најмање две круне и кад одбор прими тај прилог, уписује се у књигу *приложника* задругиних.

Ко год дарује на задругин циљ дар најмање од 100 круна, и кад одбор прими тај дар, уписује се у *злашну књигу добротвора* задругиних.

Имена задругиних приложника и добротвора читају се при свакој главној скупштини задруге.

§ 9. *Закладници.* Закладник задругин је сваки онај, који завешта било у готовом новцу, било у артијама од вредности, било у обезбеђеним обвезницама, било у вредности непокретнина закладу од 10,000 круна или закладу од 20,000 круна и преда је задругином одбору на руковање

на ту цел: да задруга приходима од те закладе подмирује било половину пристојбе, било целу пристојбу за издржавање једне сиромашне и даровите питомице српског девојачког васпиталишта, коју означи закладник сам или његови законити наследници.

Имена задругиних закладника и износ закладе њихове режу се златним словима у сјајну мраморну плочу споменицу, која је узидана у девојачком васпиталишту на видном месту, а лик њихов излаже се у свечану дворану завода. Сваки закладник је почасни члан задругин за живота свога.

§ 14. *Послозање.* Послове задругине обавља скупштина, управни одбор, задругин председник, подпредседник (оба су лица женске), перовођа, благајник, контролор и економ — свако према своје кругу рада. —

Гђа *Олга Јовановић*, као привремена председница и г. *Штеван В. Поповић* као привремени перовођа узеше на себе дужност, да учине све кораке, да министарство та правила и потврди. Ми им желимо успеха. А српски свет нека дотле размишља о овом племенитом подуху, којем до данас у Српству равна нема — и нека се спреми,

да притече у помоћ, кад им се Српкиње за исту обратиле буду.

Не могу прећутати, да је овај збор добио поздрава из свију српских крајева од женских задруга и појединих образованих људи, којима образовање српског женскиња на срцу лежи. Но од свију поздрава с највећим одушевљењем беше примљен онај поздрав, у ком јављена беше и радосна вест, да једна племенитог срца Српкиња већ намишља, да на ту цел жртвује огромни легат, који би на мах остварио тежњу овдашњих Српкиња, и задовољио потребу народну. На ту вест као да засијаше очи Саве Текелије, под чијим ликом председница збора место имађаше — и као да рече: „Још живи мој дух“!

Оволико написах ради тога, да српски свет знаде са извора, у чему се састоји ствар, о којој су и све престолничке новине вест разнеле. Још би зар требало да напишем и коју речцу у потврду тога, да је ову подухету замисао и могуће остварити. Али држим да то није потребно. Што српски народ подиже у спомен блаженопокојне царице и краљице Јелисавете, то мора напредовати! Толика је оданост и љубав нашег народа према узвишеном нашем Владалачком Дому!

„Бр“.

ИЗ „СНОВА.“

I.

Не питам те љубиш ли ме,
Да л' ти чежња мене тражи,
Али тебе да оставим,
Само, душо, то не кажи.

Славуј чека да га јесен
Из шумице прогна лисне,
Али она прогна ли га,
Он ће с бола да пресвисне.

II.

Сањао сам да сам умро
Љубећи те с огња луда,
Па и мртав, кроз сву вјечност,
Све до часа страшног суда.

И ја видјех — суд се сврши,
Без икоје казне кривим —
Тек ја мријех да те љубим,
И љубљах те да оживим...

III.

Гледам сјетан како хита
Љубави ти ријеч пушта,
На уснице са срдашца
И срдашцу натраг с уста.

И јесењски сузни цв'јетак
Чека тако, мутним крајем
Да зрак сунчев маглу скрши,
И просија светим сјајем.

IV.

Ти си до сад, мила моја,
Краљевство ми била сјајно,
Твоја љубав бјеше круна,
Са којом се дичах тајно.

О, не реци моме срцу,
Да и круну удес доби,
За краљевством плаче само,
Ал' за круном умрло би...

Јован А Дучић.

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Нови Сад.

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју редовну одборску седницу 11. (23.) новем. о. г. под председништвом своје начелнице гђе Јулке Радовановићке. У тој седници је узет на знање извештај перовође задружног, да су 25 ф. (50 круна) послати фонду св. савском и да је на то и потврда стигла. Прочитан је по том позив одбора за прикупљање прилога за издржавање срп. народног позоришта, којим се умољава ова задруга, да прикупа у своме кругу оваке прилоге и да шаље благајни позоришној. Овај се позив оставио на расправу новом одбору, после идуће редов. глав. скупштине, која се држи јануара месеца, па тако и молба Друштва за помагање сиромашних и вредних ђака загребачког свеучилишта, пошто овај одбор спрема за сад забаву своју, те ће публику те цели ради већ морити прилозима. Саслушан је извештај перовође са задовољством, да се и наше Српкиње у Буданести и околини спремају, да оснују тамо задругу Српкиња. — Читан је позив добротворне задруге Српкиња Загребкиња на конференцију, коју сазивају овде за 20. новембар (2. дец.) о. г. у 3 сата после подне ради договора о савезу свију оостраних добротворних задруга Српкиња Одређене су за ту конференцију од стране ове задруге: председница, потпредседница и одборкиња гђа М. Плавшићка, а на руци ће им бити својим саветом друштвени перовођа А. Варађанин.

машних и вредних ђака загребачког свеучилишта, пошто овај одбор спрема за сад забаву своју, те ће публику те цели ради већ морити прилозима. Саслушан је извештај перовође са задовољством, да се и наше Српкиње у Буданести и околини спремају, да оснују тамо задругу Српкиња. — Читан је позив добротворне задруге Српкиња Загребкиња на конференцију, коју сазивају овде за 20. новембар (2. дец.) о. г. у 3 сата после подне ради договора о савезу свију оостраних добротворних задруга Српкиња Одређене су за ту конференцију од стране ове задруге: председница, потпредседница и одборкиња гђа М. Плавшићка, а на руци ће им бити својим саветом друштвени перовођа А. Варађанин.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

Србија. (*Раденичка школа*). Женско друштво основало је за сиромашнију класу свога народа једну раденичку школу за женску децу. Та школа има три одељења: *одељење за рубље и вез*, у ком изучавају ученице бели вез и вез са златом, кројење и шивење рубља руком и машином; *одељење хаљина*, у ком се изучава кројење и шивење хаљина руком и на машини и *одељење шкања*, у ком се изучава ткање нашег домаћег платна, убруса, кецеља и осталих тканина. Осим тога уче се ту ученице и науци хришћанској, срп. језику, рачуну и простом домаћем књиговодству. Школа постоји већ 19 година. Првих година било је у њој око 25 ученица, а ове године има већ 180 ученица, од којих плаћају само 20 њих школарину, а друге су све слободне од сваког плаћања. Женско Друштво троши годишње на ову школу 10.000 динара (5000 фор.) и сад од ове године почела је и држава давати припомоћи тој школи 1200 динара.

— У свим средњим школама у Србији има уписано за ову школ. 1898—9. г.: 4758 ђака. Међу овима има 833 женске ученице и то: у београдској вишој жен. школи: 631, а у крагујевачкој: 202 ученице.

ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

Историја хришћанске цркве, за средње школе, по Смирнову, Победоносцеву и другим писцима. Свеска прва. Издање књижаре Вел. Валожића. Београд. Штампарија Д. Димитријевића. Иван-Бегова ул. бр. 1. 1898. Цена 60 п. дин.

Хришћанска етика за V. разред гимназије и реалке. По Олесницку и Сољарском. Издање књижаре Вел. Валожића. Београд. Штампарија Д. Димитријевића, Иван-Бегова ул. бр. 1. 1898. Цена 60 п. дин.

Књижара Вел. Валожића издаје за грађанске и девојачке школе (по новоме програму): *Геометрију*, I. део, написао Н. Врсаловић, проф. I. београд. гимназије; — *физику*, са основним појмовима из хемије, написао Јеленко Михајловић проф. — *Општу Историју*, написао Петар Никетић, учитељ грађанске школе. — *Рачуницу*, I. део, написао: Јосиф Ковачевић проф. и М. Станојевић учитељ. — За основ. школе већ изашла нова књига: *Одговарања* па вечерњу, јутрењу, литургији и преждоосвештеној са молитвама и рипидним облачењем. Цена 30. п. дин.

Општа Историја, у сликама и животописима, према новом програму удешена за ниже разреде средњих школа, по Шпису и Берлету израдио

Јован Ђорђевић. Прва књига (за други разред гимназије). Ову је књигу одобрило Министарство Просвете и Црквених Послова као уџбеник Београд. Издање књижаре Велимира Валожића 1898. Цена 1 динар

Име Јована Ђорђевића врло је добро познато нашем школском свету, а кад је одобрило још књигу и Министарство Просвете, онда се може мирном душом препоручити та књижица за уџбеник и у нашим оностраним средњим школама, наравно ако наше школске власти одобре; али свакојакo може се набавити та књига за библиотеке школске и за ручну књигу оним, који с тим предметом имају посла у школи, јер је у њој изнешено све што је потребно за ту децу, а у лепој форми и јасном прегледу.

Српска књижевна задруга у Београду овластила је *српску штамарију у Загребу*, да прима и растурује сва њена издања по Аустро-Угарској,

Босни и Херцеговини. Сви досадањи и сви нови чланови ове задруге имају преко ове штамарије да шаљу новац или да траже књиге њеног издања. Јавља се још и то, да се могу добити по 18 ф. сви шест дојакошњих издања. Ако пак хоће ко да узме само V. и VI. коло за себе, онда има да плати по 3 ф. 50 н. коло.

Нови листови. Новембра месеца почела су излазити два српска нова листа: „Србин“ у Госпићу, излазиће 1. и 16. дана у месецу, посвећен друштвеним, привредним и просветним интересима онога народа. Цена 5 круна на годину. Власник и издавалац је П. М. Крајиновић, а одговараће за њега и штампаће Р. Диселбрунер. — „Заштита“ излази у Вршцу сваког четвртка под уредништвом и власништвом г. Милана Стефановића. Цена 4 ф. годишње (за Србију 10 динара). Биће заступљена забава, просвета, привреда и трговина.

ПИЈЕМ . . .

Пијем вино, пијем
И ноћу и дању
И пијући тако
Увјек мислим на њу,
Једнако ме мори
Једна жеља пушта,
Да ми је да љубнем
Ружична јој уста,
Да је стиснем себи
На ватрене груди,

Па да летнем тамо
Куд ми срце жуди.
Тамо на крај свјета
Гдје људи не има,
Да љубећи злато
Подсемијевам се њима,
И староме баби
Што 'но љутит' дува,
И црном евнуху
Што ми злато чува. . .

Свет.

РЕЗИГНАЦИЈА

Последњи сунчани зраци нестајаху са хоризонта, а лак вечерњи ветрић превијаше танке гранчице високих јабланова, засађени у облику непрегледног четворокута, у коме се низаху једнако разређене широке стазе, украшене са обе стране превијеним гранама жалосне врбе и дивљим кестенима. Около се издигла висока гвоздена ограда, а с десне стране главна улаза стајаше кућица — нечији стан.

Пред капијом стадоше кола. Једна млада жевека у потпуној црини силазаше доле, држећи

у левој руци, од дивљих свежих ружа, сплетен венац и приступивши ограда, дрхћући ухвати за браву тешке гвоздене капије, која се под кретањем доле смештеног малог точка, у великом полукругу отвараше према кућици. За тренут застаде тронута, угледавши око себе симболе праве жалости — а укочени поглед почиваше на среди прве главне стазе, где засебно беху смештена два анђела, саливена од бронзе — и као под теретом велике туге — један према другом нагнут, држећи у руци мален венчић, везан на кра-

јевима дугим тракама. Даље се низаху камените плоче, крстови и импозантне пирамиде, трептећи под сјајем златних натписа . . .

То беше гробље! — Она је први пут крочила на ово гробље. О, Боже! Колико времена је прошло, како су земни остаци једнога члана њихове породице предали овој груди тешке — туђе земље?! — Њежно тело младе девојке стресе се под утицајем ове помисли, — — — две крупне сузе засветлише у великим плавим очима и гапуто пође према кућици. У исти мах долазаше јој на сусрет стар, озбиљан човек и поклонивши се лако, позва је благим сажалевајућим гласом у своју писарницу. Отварајући велики записник овде сарањених странаца, окрете јој се питањем: „Молим, које године, одакле и под којим именом је уведен покојник ?

Одговор беше јасан, премда су нагле сузе гушиле глас ове тужне девојке. По кратком, тачном извешћу где се тражени гроб налази, упути се она брзим корацима право реченом месту, незнајући, да је пратише два скривена ока — очекујући смирено тужни призор. Неколико тренутака стајаше мирно ова невидљива сен, затим пође један корак напред, изненађено, као да хтеде питати: „Куда ће ова девојка? Зар не ће застати код ових дивно украшених гробова? Она се не обзире радознано на златне натписе ових високих крстова! — Јамачно не зна, да овде почивају кости негда знатног богаташа, барона Р.! — Не задржава је зар ни богата ограда на овом другом гробу, где борави вечити сан млада ћерка једне заслужне племићке породице . . . отргнута, у цвету младости, нези материној? Зар ни оном имену, тамо — не ће поклонити ни један уздах? — Па ком гробу скрећу њене очи? Кога тражи она? То цвеће, које залива тако горким сузама, треба да је намсњено једном од најлепших гробова! Али не! — није! Она скреће у једну узану — споредну стазу! — тамо где се налазе само обични, према овим првим — сиромашни гробови. Застала је! — Чита нечије име — — — сада се окреће десно — чита и ово име — — — ту леже кости једног — како ми рекоше — славног песника — — али маленог народа. Она поштује ову скромност!? Да није и она кћи тога народа? — Туђински сјај не привлачи њену пажњу — — презире привидност!? Она чак не верује — можда — да под земљом ових богатих гробова почивају велики духови? О, то је чудно! — — — Где је сада? А, ено је! Грчевито стеже рукама груди своје, очи по-

диже к небу, крупне сузе теку потоком низ тавне образе; сада посрну, полети гробу — усамљеном — заборављеном! Дакле тамо? О, како очајнички бризну плакати, рукама обви каменити крст и целиваше слова имена покојниковог — — дуго — дуго! — —

Скривена личност корачаше лагано напред — право за њом. Недалеко од гроба, наслонивши се на дебело стабло расцветаног кестена, напрезаше слух — — јамачно хтеде знати, ко беше дотичник, за ким ова девојка горко јецаше.

Сада јој рука привеза диван венац преко крста, а она клече уза њ. Усне јој се отворише говорећи у забораву највећа бола: „Племенита душо! Ти, кога све врлине овога света красише, боравиш вечити сан под грудом ове тешке земље! — удаљен од свога завичаја, — најближих, најмилијих својих! — Сећам се — као маленом детету, причаше ми неко љубав твоју према мени; — па и онда, када се грозна рука неумољиве смрти дотакла Тебе — споменуо си име моје! — Да ли си можда предвидео садашња искушења? Не, — је ли? — Онда још блисташе сјај свуда ско нас; — — Теби је на срцу лежала само нега твоје деце — и поверио си их добром, љубљеном створу, која се жртвоваше за нас О, хвала вам, хвала! — Али шта беше свему крај? — Крај свега! — Нестао је давно миран, угодан живот У вреви непријатељства осећамо недостатак сигурна ослона; на сваком кораку срета нас злобна радост; — оличена притворност избија на лицу грешна света; по улицама гамижу подмукли пријатељи наши, — свет овај јани на мене као отворена гробница, чекајући жељно нове жртве! — Само један једини кутић, где скривен стоји лик твој — налази се блаженство моје — а у једном, једином срцу урезане су успомене лепших времена. Ево ме, добри оче мој, први пут на гробу твојем — — — ради утехе! — — — Девојка заћута; заборавивши на цео свет, леже на меку зелену траву, јецајући гласно. — —

Скривена прилика задрхта. — Поглед му се од изненадног призора сузама замути — и прилазаше нагло несигурним корацима право девојци. Лагано се саже над њом и једва чујно рече:

„Олакшај боле своје топлим сузама! — — Велико искуство твоје о свету данашњем — беше воља Божија! — Поштуј промисао његову! — Лепоту твоје душе познао сам сада — то је доста! — — Устани, дете моје“!

Девојка се трже и цикну: „Оче мој“! Ру-

ком пређе преко усијана чела и обзирући се око себе, подиже очи к небу, говорећи: „Боже, благи! Ја видох и чух речи јединог пријатеља мог — мога оца! Он ми рече, да поштујем промисао Твоју; — — опрости грешна пребацивања! —

1. новембра и. н. 1898.

Ово је место, место најсветије — ту видох њега — у рајском насељу! — — — Још један дуг, врео пољубац додирну слова имена покојниковог а мртва тишина савлада једно младо срце — по вољи божјој . . .

Олга.

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

Педесетница краљева. О дану прославе педесетогодишњице нашег премилостивог краља Франца Јосифа I. присуствовале су у св. саборној цркви на благодаренију све овдашње срп. правосл. школе са својим наставницима и заставама. На тој прослави учествовао је корпоративно и одбор овдашње добротворне задруге Српкиња.

Одликовање. Учитељица жен. рада у чачанској вел. гимназији, гђица Зорица Јанковићева, одликована је за свој изврстан ручни рад ордеом св. Саве V. степена. Честитамо јој и радујемо се том одликовању, тим више, што је гђица Зорица наше горе лист. Она је сестра нашег ст.-паланачког учитеља, г. Косте Јанковића.

Гђа Јелена Гердец, учитељица вршачка прославила је своју 25. годишњицу учитељевања. Живела!

Добротворка. У спомен своме покојном сину Манојлу, основала је Анђелија Марићка из Београда задужбину од 35.000 динара, одкуда ће се школовати један ђак Србин, који буде полазио правне науке у Паризу. Фондом ће руковати свагдашњи министар просвете, а он ће и ђака одређивати. Слава јој!

Гђа Марта Алексићка рођ. пл. Пеша из Вршца задела је о свом трошку новим оделом троје женске сироте деце из ове школе. Живела!

Верила се ћерка нашег професора гимназијског г. Милана А. Јовановића Даница, са г. Павлом Станојевићем, шумаром из Сурчина. Сретно им било!

Ч И Т У Љ А.

† **Васа Ђурђев,** економ из Долова, упокојио се 15. (27.) августа о. г. и оставио „Матици Српској“, као члан њен, закладу од 20.000 фор и 60 ланаца земље на просветне цели. Нека му је слава и вечан спомен!

† **Даница Марјановићева.** Нашег сарадника г. Тоше Марјановића, учитеља панчевачког задесила је нова несрећа. Његова ћерка Даница, 8 година стара подлегла је болести шарлаху који тамо влада, и отишла матери у наручја, која је скорим отишла Богу на истину. Нека прими г. Тоша и наше саучешће у својој големој тузи, а малој Даници нека се наслађује душа рајске сласти!

† **Др. Јосиф Холец,** санитетски пуковник у миру, из Београда, отац наше врле сараднице и чланице литерарног одбора „Домаћине“ гђице Катарине Холеце, преминуо је 23. новембра о. г. после дуже и тешке болести. Нека му је вечан спомен!

И С К А З

добровољних прилога, што их је „Просветна Задруга Српкиња у Ст. Бечеју“ преко својих чланица Марије Костић и Данице Јовановић на „Фонд краљице Јелисавете“ прикупила и на своје опредељење отпорила.

Приложили су пак: По 5 фор. гђе удова Јулијана Јовановић и Еуфемија Влаховић; По 3 фор. гђа Емилија Јоцић; По 2 фор. гђа Драгиња Борота, Емилија Јагић, и г. Милош Мијатовић из Н. Сада; По 1 фор. 50 новч. гђа Милева Михајловић; По 1 фор. Марија Жекић, Војин Поповић апотекар, Марија Гавански, Меланија Сомборски, Лепосава Мартиновић, Олга плем. Војновић, Анка М. Поповић, Катица Д. Поповић, Драгиња Јовић, Јулка Живковић, Даница Јовановић, Јелена Симоновић, Јелена Тајсић, Кристина Хаднаћев, Персида Петковић, Катарина Гавански, Јелена Радановић, Теофана Хаџић, Васа Поповић, Даница Ј. Хорвацка, Милева Дорословачка, Лекса Врбачка, Катинка Елчић, Десанка Елчић, Јулка Крутелић, Марија Татић, Евица Остојић, Савета Грујић, Драгиња Дадић; По 60 новч. Леонида Грујић и Ленка Цигурска. По 50 новч. Љубица Јоцић, Евица Поповић, Александра Дражић, Емилија Перић, Султана Петљански, Софија Мишковић, Милева Миковић, Лепосава Пирошки, Наталија Мравић, Милева Степанов, Савета Соколовић, Софија Б. Гавански, Динка Кекић, Љубица Хорвацка, Ленка Иванић, Јулка Матић, Ленка Божић, Антонин Освалд, Милан Лунговић, Милица Даниловац, Ленка Хорвацка, Кристина Трбић, Љубица Предин, Сока Татић. Милева Главашки, Драгиња Силајџић, Нанчика Влашић, Милош Главашки, Драгиња Главашки, Георгина Влашић, Љубица Цигурска, Ракила Милованова, Јелена Милованова, Младен Милованов, Драга Живкова, Милева Живкова, Јелена Живкова, Ракила Дамјановићка, Марија Ковачева, Милица Живкова, Марија Силајџић, Марија Пирошка, Ана Живкова, Милева Мидић, Нера Живковићева, Лекса Мило-

ванова, Марија Живков-Аксина, Драгиња Гагић, Драгиња Крстоношић, Лепосава Стефановић, Катица Кекић, Криста Даниловац, Марија Костић, Љуба Гаврић и Милица Живковић. — Свега 78 фор. 20 новч. —

У Ст. Бечеју, 1. новембра 1898. године.

У име „Просветне Задруге Српкиња“:

Стеван Жекић,
перовођа.

Емилија Јоцић,
председница.

Јавна захвала.

Господин *Стеван Ранковић* приложио је нашој задрузи 5 фор. коју је своту добио као судски експерт у име награде у једном спору. Нека му је на том дару хвала.

У Т. Бечеју, 4. (6.) новембра 1898.

Мара Давидовића,
председница.

Јавна захвала.

Г. Ђорђе Ф. Недељковић, овдашњи уважени грађанин, послао је Добротворној Задрузи Срп-

киња Новосаткиња 50 фор. а. вр. на ту цел, да се отуда заодену шесторо сироте дечице из овдашњих српских осн. нар. школа, које ће ова задруга радо извршити. На овако лепом и племенитом дару изјављује ова задруга дародавцу у име своје и оно шесторо сирочади најтоплију захвалу.

У Нов. Саду, 28. нов. (10. дец.) 1898.

А. Варађанин,
тајник.

Јулка Радовановићка,
начелница.

ОДГОВОР И.

Гдину *К. Д. Јездићу*, начелнику пожаревачког округа у Пожаревцу. Примили смо 10 динара и у смислу Ваше жеље обдарићемо две сироте и добре ученице на овдашњој срп. вишој дев. школи а наиме: Владиславу Теодоровићеву из III. и Олгу Вученовићеву из IV. разреда тако, да ће им то бити Ваш божји дар, те у то име захваљујемо се у име своје и у име те дечице на Вашем дару.

Гд. *И. Б. Падеј*. Изићи ће у идућем којем броју. Хвала вам!

Позив на претплату.

Овим бројем завршујемо XIII. годину нашег листа, а идућим отпочињемо, у име божје, XIV. годину, те умољавамо наше дојакосње претплатнике, да се претплате и за идућу годину и да у своме кругу пораде, да се лист прошири, па ће моћи доносити и лепше и боље чланке.

Морамо исповедити, да смо помишљали, да издајемо лист за идућу годину по двапут месечно; али онда би морали подвостручити и цену, па ту смо застали, јер знамо из искуства, да су повишене цене многим нашем листу задале самртан ударац. Задржала нас од тога и та околност, што смо ради, да се наш лист, што јаче прошири, а то иде најлакше са јевтином ценом, те смо се решили да останемо на дојакосњем т. ј. да издајемо лист и за идућу годину у овој величини и једанпут месечно, те по томе ће остати и цена од 1 фор. или 2 круне за целу годину, за Србију и Црну Гору 2½ динара (2½ круне). Но молимо да се сва претплата пошље у напред за целу годину.

Захваљујемо овом приликом свима нашим досадањим скупљачима и скупљачицама на досадашњем труду и умољавамо их врло лепо, да се приме те тешке и непријатне дужности и за идућу годину, јер без њих не може овако подужеће живети.

Претплатници из Србије могу слати своју претплату на књижару Велимира Валожића у Београду, а могу предати и оним скупљачима, којима су и до сад давали, а наиме за Гор. Милановац купи г. Марко Ж. Димитријевић, трговац.

Има доста њих, који нам дугују претплату и за ову 1898. год. и молимо их лепо, да нам пошљу дуг с овогодишњом претплатом.

И новци и рукописи шаљу се на уредништво овог листа.

Захваљујемо се врло лепо и нашим досадањим сарадницима на њиховој љубави и молимо их, да нас и за идућу годину потпомогну својим лепим радовима.

У Новом Саду, 1. децембра 1898.

Уредништво.

САДРЖАЈ: Цар и краљ Франц Јосиф I. — Конференција — Сестри. Јов. З. Медурић. — Збор Српкиња у Будимпешти. — Из „снова“. Јован А. Дучић. — Радња добротворних задруга Српкиња Нови Сад. — Белешке. — Пијем. Свет. — Листак. Резигнација. Олга. — Ковчежић. — Иказ. — Јавне захвале. — Одговори. — Позив на претплату.

Штампарија Ђорђа Ивковића у Новом Саду.